

Η υπόθεση του «Γιου του Σαούλ» ήταν η πραγματικότητα για εκατοντάδες Ελληνοεβραίους που βρέθηκαν στα κρεματόρια του Λουσβιτς - Μπρεκενάου. Ένας από αυτούς συμμετέχει στο αφιέρωμα του «Hollywood Reporter» για τους «Επιζήσαντες του Χόλιγουντ»

ΝΤΑΡΙΟ ΓΚΑΜΠΑΪ

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΟΥΛΓΕΡΙΑΗ

Ο Έλληνας Sonderkommando του Χόλιγουντ

Στην προηγούμενη ζωή του, αν μας επιτρέπεται η μεταφορά, ήταν κουρέας χωρίς την παραμικρή ιδέα για το πώς κουρεύουν. Επί εννιά μήνες άκουγε σε τακτά διαστήματα τις ημέρας παιδιά να κλαίει και να γδύνουν τοίκους. Τα βράδια συζητούσε με φίλους για τη συνοικία Βαρώνου Χίρς της Θεσσαλονίκης και μερικές φορές έλεγε μαζί τους ελληνικά τραγούδια. Πού και πού είχαν στη διάθεσή τους και βότκα.

Όλα αυτά επειδή στην προηγούμενη ζωή του ο Ντάριο Γκαμπάι ήταν Sonderkommando στα κρεματόρια 2 και 3 του Μπρεκενάου. Από τον Απρίλιο του 1944 ως τις αρχές του 1945 ανήκε μαζί με άλλους θεσσαλονικείς Εβραίους - όπως τον ξάδερφό του Μορίς Βενέτσια - στα λεγόμενα «ειδικά σώματα» τα οποία οι Ναζί επιφορτίσαν με όλες τις χειρωνακτικές εργασίες μέσα στους θαλάμους αερίων. Τα μέλη των ομάδων, διαφορετικών εθνικοτήτων, έπρεπε να απομακρύνουν τα πτώματα από τους θαλάμους και με τη βοήθεια ενός μικρού ανελκυστήρα να τα μεταφέρουν στους φούρνους του κρεματορίου που βρίσκονταν στο ισόγειο, ακριβώς από πάνω τους. Στη συνέχεια έπρεπε να καθαρίζουν τα αίματα και τα πεπτώματα από τους τοίχους και το πάτωμα χρισμοποιώντας σωλίνους που έριχναν νερό με μεγάλη πίεση. Από μια συγχροία, είναι εικόνες που μπορεί να δει κανείς αυτά την περίοδο στον «Γιο του Σαούλ», την ταινία του Ούιγκουο Λάζλο Νέμερς, η οποία πέρασε στη βραχεία λίστα για τις υποψηφιότητες του Όσκαρ ξενόγλωσσου φιλμ.

«Όταν άνοιγαν την πόρτα έβλεπα ζους ανθρώπους που πριν από μισή ώρα είχαν μπει στον θάλαμο αερίων, τους έβλεπα να στέκονται όρθιοι. Κάποιοι είχαν γίνει μάθρο και μπλε από το αέριο. Ήταν όλοι νεκροί. Αν κλείσω τα μάτια μου, το μόνο που βλέπω

είναι γυναίκες να στέκονται όρθιες με τα παιδιά στην αγκαλιά τους. Δεν υπάρχουν συναισθήματα εκείνη την εποχή». Αυτά είναι η περιγραφή του ίδιου του Γκαμπάι όπως καταγράφεται στο βιβλίο «Λουσβιτς» του Άγγλου ιστορικού Λόρενς Ρις (Πατάκι, 2006, μετάφραση Κωνσταντίνου Κρίτσι).

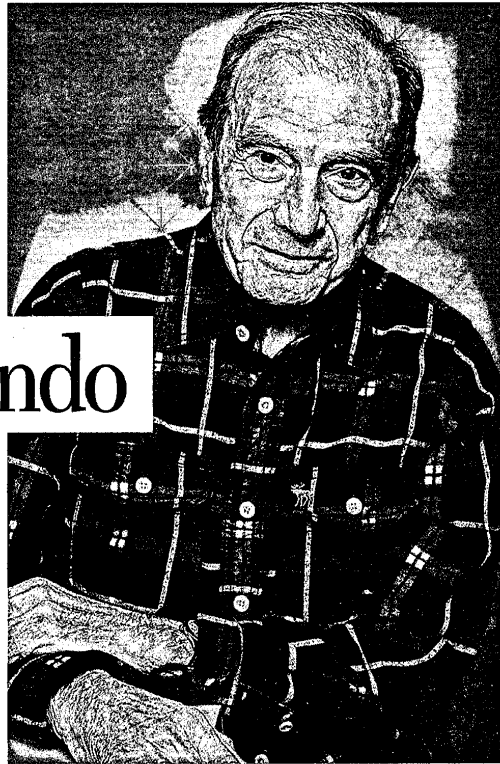
Οι εμπειρίες του συμπίπτουν με όσα αναφέρουν άλλοι Sonderkommando σε γράμματα που έθιψαν μέσα σε κουτιά στον περιβόλο των κρεματορίων. Η πλέον ολοκληρωμένη μαρτυρία, εξάλλου, προέρχεται από τον ξάδερφο του Γκαμπάι, τον επίσης Ελληνοεβραίο Σλόμο Βενέτσια (1923 - 2012). Η μαρτυρία αυτή - υπό τη μορφή συνέντευξης στην Μπεατρίς Πρασκιέ - περιέχεται πλέον στο πολυτιμο βιβλίο «Sonderkommando: μέσα από την κόλαση των θαλάμων αερίων» (εκδ. Πατάκι, 2007, μετάφραση Κυριακά Χρα, πρόλογος Σιμόν Βέλ). «Δεν κατάφερα ν' αποκτήσω μια φυσιολογική ζωή - να προσποιηθώ ότι όλα πάνε καλά, να πάω σαν όλους τους άλλους να διασκεδάσω αμέριμνος. Τα πάντα με γυρίζουν στο στρατόπεδο. Ο,τι κι αν κάνω, ό,τι κι αν δω, το μυαλό μου γυρνάει πάντα στο ίδιο μέρος. Θαρρείς και η "δουλειά" που έπρεπε να κάνω εκεί να μη γινόταν ποτέ πραγματικά απ' το νου μου...

Από το κρεματόριο δεν βγαίνει κανείς με τα παιδιά στην αγκαλιά τους. Δεν υπάρχουν συναισθήματα εκείνη την εποχή». Αυτά είναι η περιγραφή του ίδιου του Γκαμπάι όπως καταγράφεται στο βιβλίο «Λουσβιτς» του Άγγλου ιστορικού Λόρενς Ρις (Πατάκι, 2006, μετάφραση Κωνσταντίνου Κρίτσι).

ΣΤΟ ΧΟΛΙΓΟΥΝΤ. «Έχω μέσα μου πράγματα που δεν λέγονται» δηλώνει σήμερα και ο Ντάριο Γκαμπάι στο αφιέρωμα του «Hollywood Reporter» υπό τον τίτλο «Οι επιζήσαντες του Χόλιγουντ», όπου η μαρτυρία του στέκεται μαζί με άλλες εννέα (Μπιλ Χάρβεϊ, Ρόμπερτ Κλάρι, Ρουθ Πόσνερ, Σελίνα Μπινιάζ, Λέον Πρόσνικ, Μάιγερ Γκότλιμπ, Μπράνκο Λούσιτς, Κερτ Λόουενς και η διάσημη δρ. Ρουθ Βεστχάιμερ). «Είδα πολλά. Ακόμη και τώρα θέλω να κλάψω για να τα βγάλω από μέσα μου. Αλλά δεν βγαίνουν».

Ο Γκαμπάι μεγάλωσε στη Θεσσαλονίκη, όπου σπούδασε σε ιταλικό σχολείο (γεννήθηκε από ελληνίδα

Η ταινία «Ο γιος του Σαούλ» που εξακολουθεί να προβάλεται σε αθηναϊκές αίθουσες (Αισόρα, Αστόρ, Αλκυονίς, Απτάλος) ζωντανεύει όσα έζησαν στο Λουσβιτς οι Sonderkommando, ανάμεσά τους και ο Ντάριο Γκαμπάι.

Ο Ντάριο Γκαμπάι φωτογραφισμένος για το «Hollywood Reporter» στο αφιέρωμα «Οι επιζήσαντες του Χόλιγουντ»

μητέρα και ταλό πατέρα) και δούλεψε αρχικά σε εφημερίδα. Τον Μάρτιο του 1944 η οικογένειά του στοιβάχτηκε σε βαγόνι μεταφοράς βουσειδών με προορισμό το Λουσβιτς - Μπρεκενάου. Εκεί η ομάδα του διαβόητου Μένγκελε χώρισε τους Γκαμπάι στα δύο. Ο 21χρονος Ντάριο και τ' αδελφία του στάλθηκαν σε μια κατεύθυνση, οι γονείς τους σε άλλη. Δεν ξαναενώθηκαν ποτέ. Τον Ιανουάριο του 1945, όταν οι Ναζί εκκένωσαν το Λουσβιτς, ο Γκαμπάι και άλλοι έγκλειστοι αναγκάστηκαν να μπου σε πορεία θανάτου («Παγώνουμε απ' το κρύο, απορώ πώς επιβίωσα») και κατέληξαν στην Αυστρία. Τον Μάιο της ίδιας χρονιάς ταξίδεψε στις ΗΠΑ, με τη βοήθεια της Εβραϊκής Επιτροπής του Κλίβελαντ, για να εγκατασταθεί τελικά το 1951 στο Λος Άντζελες. Αν και δεν συμμετείχε ενεργά στη βιομηχανία του Χόλιγουντ, κέρδισε έναν μικρό ρόλο στην ταινία του Ρόμπερτ Γουέιμ «Η ένδοξη ταξιαρχία» (1953). Σ' αυτήν ο Βίκτορ Μασσούρ υποδύσταν τον αμερικανό ταγματάρχη ελληνικής καταγωγής Σαμ Πρίαορ, ο οποίος συνοδεύει Έλληνες στρατιώτες σε αποστολή αναγνώρισης στον Πόλεμο της Κορέας! Ο Γκαμπάι συμμετείχε επίσης στο ντοκιμαντέρ του Στίβεν Σπύμπεργκ «Οι τελευταίες ημέρες» (1998) και σε μια σειρά του BBC για το Ολοκαύτωμα το 2005.

Σύμφωνα με τις αναφορές ιδρυμάτων για τη μνήμη του Ολοκαυτώματος, ο Ντάριο Γκαμπάι είναι ένας από τους τελευταίους επιζώντες Sonderkommando. Και παρότι έχει αφηγηθεί δεκάδες φορές την εποχή που έζησε στην κόλαση, βασανίζεται ακόμη και σήμερα για να εξηγήσει τι τον κράτησε ζωντανό, όπως εξομολογείται στο «Hollywood Reporter». «Προσπαθούσα να μην σκέφτομαι. Και μιλούσα στον εαυτό μου για να βρω δύναμη στα λόγια. Έλεγα "αυτός ο πόλεμος θα τελειώσει μια μέρα - και ο κόσμος θα γίνει καλύτερος όταν του αποκαλύψω ακριβώς τι συνέβη».